

Tóth Bettina

Mire lesz elég évi 300 milliárd dollár?

2024. november 11. és 22. között zajlott Azerbajdzsán fővárosában a közel 200 ország vezetőit és éghajlatváltozással foglalkozó delegációit tömörítő COP29. Összességében intenzív és nézetkülönbségekkel teli tárgyalások zajlottak, amelyeken korlátozott eredmények születtek.

Dubai után 2024-ben Baku adott otthont az UNFCCC részes felei konferenciájának, az éghajlatvédelemmel foglalkozó COP29-csúcstalálkozónak, amelyen közel 200 ország vezetői és delegációi vettek részt.¹ Míg az Egyesült Arab Emírségekben tartott COP28-csúcstalálkozó fő célja a párizsi megállapodásban foglalt, a globális felmelegedést érintő céltértekre való fókuszálás (és eredménye a dokumentumban rögzített „fosszilis tüzelőanyagokról való átállás”), addig az idei találkozó prioritása a tiszta energiára való átálláshoz és a klímaváltozás elleni küzdelemhez szükséges finanszírozás biztosítása volt.

A szakértők szerint a két hétig tartó csúcstalálkozó helyszíne is már kontra-produktív volt azzal, hogy Azerbajdzsán az energiaellátás tekintetében egyre nagyobb mértékben támaszkodik fosszilis energiahordozókra (de ugyanez a kritika érte a tavalyi helyszínválasztást is – ez azonban meghatározott szabályok szerint történik, így a kritika kevésbé mondható megalapozottnak).² Az esemény alatt a helyzeten az sem segített, hogy İlham Alijev azerbajdzsáni elnök országa olaj- és gáztartalékait „Isten ajándékának” nevezte.³

A csúcstalálkozón a nézetkülönbségekkel teli egyeztetések ellenére az országok megállapodásra jutottak a szén-dioxid-kibocsátási kvótákat érintő kereskedelemről, valamint megegyeztek arról, hogy a fejlett országok 2035-ig évente 300 milliárd dollárral támogatják a fejletlenebb/szegényebb országokat a klímaváltozás elleni küzdelemben.⁴ Arról, hogy utóbbi elegendő lesz-e, már megoszlanak vélemények.

¹ UN Climate Change Conference Baku – November 2024 2024.

² Zöld Hang 2024.

³ HARVEY 2024.

⁴ WAGNER 2024.

Eredmények

A részt vevő államok közel 10 évig tartó tárgyalások után megállapodást kötöttek a szén-dioxid-kibocsátási kvótákról, amely döntés megnyitja az utat az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által felügyelt piacon zajló kereskedelem előtt. Azerbajdzsán számára kiemelt prioritás volt, hogy foglalkozzanak a kérdéssel, és megegyezésre jussanak a párizsi megállapodás 6. cikkére vonatkozó szabályokat illetően (például az új globális hitelezési mechanizmus működése). Az elfogadott keretrendszer lehetővé teszi, hogy az országok egymással és a vállalatokkal is kereskedhessenek szén-dioxid-kibocsátási egységekkel, valamint részletesen meghatározza azt az elszámolási rendszert, amellyel a kvóták „kettős felhasználása” (értékesítése) megakadályozható. Mindazonáltal a kritikusok attól tartanak, hogy az elfogadott szabályok alacsony bázison határozzák meg az elvárásokat, és továbbra sem sikerült kiküszöbölni a 6. cikk hibáit.

A kibocsátási kvóták kereskedelmét érintő szabályozáson túl a fejlett országok kötelezettséget vállaltak arra, hogy különböző forrásokból 2035-ig évente 300 milliárd dollárt biztosítanak a fejletlenebb országok számára a klímaváltozás negatív hatásaival való küzdelem érdekében. A konkrét összeg meghatározásához hosszú, zárt ajtós megbeszélésekkel kikövezett út vezetett. Legutóbb 2009-ben született pénzügyi vonatkozású megállapodás az országok között, akkor évi 100 milliárd dollár biztosításáról állapodtak meg a fejlődő államok számára.⁵ Az évi 300 milliárd dolláron túl a COP29-megállapodás arra is felszólítja a feleket, hogy dolgozzanak évi 1300 milliárd dollár felszabadításán, amelynek nagy részét magánfinanszírozásokon keresztül kellene biztosítani, hogy a szegényebb országok megfelelően tudjanak fellépni a klímaváltozással szemben. India – amely ország a világ harmadik legnagyobb szennyezője és ötödik legnagyobb gazdasága – részéről Chandni Raina jelezte, hogy a megállapodás elégtelen, mivel a meghatározott cél „túl kevés és túl távoli”. Szakértők annak is hangot adtak, hogy a támogatások nagyobb részének vissza nem térítendő támogatásnak kellene lennie, tekintettel arra, hogy a piaci hitelek a fejlődő országok adósságterhei növekedésének kockázatát hordozzák magukban.

Az Európai Unió és az Egyesült Államok arra törekedett, hogy bővítse azoknak az országoknak a körét, amelyek hozzájárulnak a fejlődő világ klímafinanszírozásához. Mindazonáltal a tárgyalásokat nem segítette, hogy Kína mint a világ egyik legnagyobb gazdasága és károsanyag-kibocsátója az ENSZ

⁵ HARVEY 2024.

szerint még mindig fejlődő gazdaságként van nyilvántartva, ezért nem köteles dedikáltan hozzájárulni ahhoz. A kínai képviselők jelezték, hogy ezen nem is kívánnak változtatni, viszont aláhúzták: Kína 2016 óta több mint 24 milliárd dollárral segítette különböző projektek finanszírozásán keresztül a fejlődő országok klímaváltozás elleni küzdelmét, ami néhány fejlett ország hozzájárulásával is felveszi a versenyt.

Az országok közül sokan hangot adtak elégedetlenségüknek a csúcstalálkozót követően: míg a fejlett országok a számukra fontosnak ítélt „fosszilis tüzelőanyagokról való átállásra vonatkozó szövegezést” nem tudták beilleszteni az elfogadott dokumentumba, addig a fejlődő országok olyan megállapodással távoztak, amelyet – a véleményük szerint alacsony finanszírozás miatt – kudarcként értékeltek. A klímaváltozás elleni küzdelemhez számos aspektust érintő prioritásátrendeződésre van szükség. Ahogy António Guterres, az ENSZ főtitkára fogalmazott: „A világ fizessen most, vagy az emberiség fogja megfizetni az árát. A klímafinanszírozás nem jótékonyság, hanem befektetés.”⁶ Az országok a következő lépéseket efelé a 2025-ben megrendezendő COP30-csúcstalálkozón, Brazíliában tehetik meg.

2024. november 29.

Felhasznált irodalom

- COP29 Countdown: Failure on Climate Finance ‘Not an Option’, Says Guterres (2024). *UN News*, 2024. november 21. Online: <https://news.un.org/en/story/2024/11/1157276>
- HARVEY, Fiona (2024): Backroom Deals and Betrayal: How Cop29’s Late \$300bn Deal Left Nobody Happy. *The Guardian*, 2024. november 26. Online: www.theguardian.com/environment/2024/nov/26/how-late-deal-left-a-sense-of-dissatisfaction-and-betrayal-at-cop29-baku
- UN Climate Change Conference Baku – November 2024 (2024). *UNFCCC*, 2024. november 11–22. Online: <https://unfccc.int/cop29>
- WAGNER, Siobhan (2024): COP29: Five Things We Learned. *Bloomberg*, 2024. november 24. Online: www.bloomberg.com/news/newsletters/2024-11-24/cop29-what-the-deal-in-baku-means-for-cop30-in-belem?srnd=phx-green-united-nations-climate-summit
- Zöld Hang (2024): Klímaválság és COP29: Lehetne ezt jobban is csinálni? *Zöld Hang*, 2024. november 18. Online: <https://zoldhang.hu/2024/11/18/klimavalsag-es-cop29-lehetne-ezt-jobban-is-csinalni/>

⁶ COP29 Countdown: Failure on Climate Finance ‘Not an Option’, Says Guterres 2024.